

Kako postati vključujoča in participativna organizacija podeželske mladine

Co-funded by
the European Union

Rural
Youth
Forward

Uvod in ozadje

Organizacije mladih na podeželju imajo ključno vlogo pri krepitvi skupnosti, spodbujanju voditeljstva in omogočanju mladim, da soustvarjajo prihodnost krajev, ki jih imenujejo svoj dom. Na številnih podeželskih območjih niso le prostori za dejavnosti in druženje, temveč tudi platforme za državljansko udejstvovanje, razvoj skupnosti in demokratično sodelovanje. Mladim pomagajo, da se počutijo opolnomočene ostati, prispevati in prevzeti vodilno vlogo.

Vendar mladi na podeželju niso homogena skupina. Mladi kmet, študent migrant (dnevni migrant), mlad človek z invalidnostjo ali mlad migrant lahko živijo na istem območju, a ga doživljajo zelo različno. Geografski položaj, gospodarske razmere, kulturno ozadje, spol, zmožnosti, izobrazba in dostop do storitev se prepletajo ter oblikujejo raznolike življenjske realnosti.

Da bi resnično predstavljale svoje skupnosti, morajo organizacije mladih na podeželju v središče postaviti vključevanje in participacijo. Vključevanje pomeni prepoznavanje te raznolikosti in zagotavljanje, da imajo vsi mladi, še posebej tisti z manj priložnostmi, dostop do organizacijskih prostorov ter od njih tudi korist. Participacija presega zgolj posvetovanje; vključuje delitev moči ter omogoča mladim, da sooblikujejo odločitve in prednostne naloge.

Participacija na podeželju je lahko zahtevna. Razdalje, omejen prevoz, šibka infrastruktura in digitalni razkorak že sami po sebi ustvarjajo ovire. V kombinaciji z revščino, invalidnostjo ali omejujočimi družbenimi normami pa se te ovire še poglobljajo. Smiselno vključevanje pogosto zahteva ustvarjalnost in prilagodljivost.

Hkrati imajo podeželske skupnosti močne mreže, tradicije in lokalno znanje. Organizacije mladih lahko te prednosti izkoristijo tako, da v svoje strukture in kulturo vgradijo vključujoče in participativne prakse ter zagotovijo, da se mladi počutijo slišane, cenjene in opolnomočene.

Ta priročnik je bil pripravljen z namenom podpreti organizacije mladih na podeželju pri razmisleku o njihovih trenutnih praksah ter krepitvi pristopa k vključevanju in participaciji. Ne ponuja togega modela ali univerzalne rešitve. Podeželski konteksti se močno razlikujejo, zato mora biti smiselno vključevanje vedno lokalno zasidrano. Namesto tega priročnik predstavlja ključne pojme, temeljna načela, praktične korake in primere, ki jih je mogoče prilagoditi različnim realnostim. Postati vključujoča in participativna organizacija mladih na podeželju je stalen proces poslušanja, učenja, prilagajanja in delitve moči.

Ta priročnik je nastal v okviru projekta Rural Youth Forward, ki povezuje organizacije mladih na podeželju iz vse Evrope z namenom krepitve partnerstev, gradnje odpornih mrež ter podpore smiselni participaciji mladih na podeželju pri oblikovanju politik. S povezovanjem organizacij različnih velikosti in kontekstov projekt spodbuja izmenjavo znanja, deljenje dobrih praks ter krepitev inovativnih pristopov k vključujočemu in participativnemu delu z mladimi na podeželju.

1. SALTO, Youth Participation Toolkit, May 2021, at 14

2. Carolina Trivelli and Jorge Morel, 'Rural youth inclusion, empowerment and participation', IFAD Papers of the 2019 Rural Development Report.

3. Ibid.

Vključevanje in participacija v mladinskem delu na podeželju

1

Zakaj sta pomembna

Organizacije mladih na podeželju so globoko vpete v lokalne skupnosti in jih oblikujejo realnosti, kot so geografska oddaljenost, kmetijski način življenja, majhno število prebivalcev, omejen dostop do storitev ter močne skupnostne vezi. Pogosto nastopajo kot glas mladih s podeželja v javnih razpravah, oblikovanju politik in procesih odločanja v skupnosti. Njihova verodostojnost je zato odvisna od tega, ali resnično odražajo raznolikost skupnosti, ki jih predstavljajo. Kadar je v vodstvu, dejavnostih ali posvetovanjih prisoten le ozek del mladih s podeželja, postane zastopanost nepopolna.

V tem kontekstu je treba **vključevanje razumeti kot neprekinjeno in razvijajočo se prakso**. Ne gre zgolj za to, da povabimo raznolike mlade k sodelovanju v dejavnostih, medtem ko strukture ostajajo nespremenjene. Gre za **način delovanja, ki prepoznava raznolikost, spoštuje razlike in se prilagaja različnim potrebam**. Vključevanje izziva predsodke, stereotipe in predpostavke ter potrjuje, da imajo vsi mladi pravico do dostojanstva, varnosti in sodelovanja. Sam dostop ni dovolj. Mladi lahko sicer vstopijo v določen prostor, a se še vedno počutijo neslišane ali brez možnosti vplivanja na odločitve, kar lahko vodi v odtujenost – bodisi od organizacije bodisi širše od državljanske participacije. Zato resnično vključevanje zahteva odpravljanje strukturnih in družbenih ovir, prilagajanje organizacijskih praks ter včasih tudi ustvarjanje namenskih prostorov, kjer lahko manj zastopane skupine krepijo samozavest in svoj glas. Če so vodstvene vloge, prostori odločanja in razvojne priložnosti večinoma dostopni le tistim, ki že imajo samozavest, mreže in vire, organizacije tvegajo, da reproducirajo prav tiste ovire, ki jih želijo odpraviti.

Po drugi strani **vključujoča participacija pomeni smiselno sodelovanje v procesih odločanja**. Presega zgolj posvetovanje ali formalno vključenost ter zahteva delitev moči. Pri participativnih pristopih mladi niso pasivni prejemniki programov, temveč aktivni soustvarjalci, ki prepoznajo probleme, predlagajo rešitve in oblikujejo strategije. Mentorji in facilitatorji pri tem usmerjajo, ne pa nadzorujejo, ter zagotavljajo, da lahko raznoliki glasovi vplivajo na prednostne naloge in da se njihovi prispevki odražajo v rezultatih. Ko je participacija pristna in ne zgolj abstrakten koncept, krepí demokratično kulturo ter spreminja razmerja moči: mladi prehajajo iz vloge upravičencev do vloge soustvarjalcev pobud. Ob tem razvijajo samozavest, vodstvene kompetence ter sposobnost zagovornišтва za svoje skupnosti, kar krepí občutek pripadnosti in vlaganja v prihodnost skupnosti.

Vključevanje in participacija sta zato neposredno povezana s trajnostjo podeželja. Prispevata k večji socialni koheziji, bolj odzivnemu lokalnemu upravljanju ter bolj inovativnim skupnostnim rešitvam. S tem ko omogočajo širokemu krogu mladih dostop, vpliv in vodilne vloge v organizacijskem delu, organizacije mladih na podeželju pomagajo graditi skupnosti, ki niso le odporne, temveč tudi demokratične in usmerjene v prihodnost. V tem smislu je večja vključenost in participativnost strateška zaveza, ki določa, ali bodo organizacije mladih na podeželju ostale relevantne, reprezentativne in sposobne soustvarjati trajnostno prihodnost podeželja.

Ovire

Vključevanje in participacija ne spodletita zgolj zaradi pomanjkanja dobre volje. Pogosto ju omejujejo strukturne in sistemske ovire, ki vključujejo:

- 1 Omejen prevoz, nedostopne stavbe in pomanjkanje javnih storitev.** V številnih primerih izključenost ne izhaja iz individualnih omejitev, temveč iz okolij, ki niso zasnovana tako, da bi upoštevala raznolike potrebe.
- 2 Digitalne ovire, kot so omejen dostop do interneta, slaba povezljivost in neenakomerne digitalne veščine,** lahko mlade izključujejo iz dostopa do informacij, posvetovalnih procesov in spletne participacije. Čeprav digitalna orodja širijo doseg, sama po sebi niso nujno vključujoča.
- 3 Družbene in kulturne ovire** prav tako pomembno vplivajo na participacijo. Tradicionalna pričakovanja glede spola, stigma, stereotipi, diskriminacija ter občutek, da glasovi mladih niso upoštevani, lahko zmanjšujejo njihovo vključenost. V manjših podeželskih skupnostih lahko strah pred obsojanjem ali družbeno izpostavljenostjo dodatno odvrača od sodelovanja.
- 4 Finančne ovire ostajajo ključne.** Zapletena birokracija, pomanjkanje sredstev in centralizacija ovirajo lokalne pobude. Stroški prevoza, tolmačenja, dostopnih gradiv in prilagoditev nastanitve zahtevajo pri delu na podeželju več virov. Kadar je financiranje omejeno, so vključujoči ukrepi pogosto prvi, ki se zmanjšajo ali opustijo (5).

Razumevanje, katere skupine mladih se v določenem podeželskem okolju soočajo z manj priložnostmi, je prvi korak k spremembam. Vendar zgolj prepoznavanje ovir ni dovolj. Čeprav lahko strukturne, digitalne, družbene in finančne ovire omejujejo participacijo, notranja organizacijska kultura določa, ali se vključevanje dejansko uresničuje ali ostaja zgolj simbolično.

2

Temelji: kultura, zaupanje in skupno lastništvo

Vključujoča in participativna organizacija podeželske mladine je zgrajena predvsem na kulturi. Strukture, sveti in politike so pomembni, vendar brez zaupanja, varnosti in skupne odgovornosti ostaja sodelovanje le želja.

Organizacijska kultura se odraža v vsakodnevnem vedenju: kako so novinci sprejeti, kako se obravnavajo nesoglasja, kako vodstvo reagira na kritiko in čigavi glasovi so poudarjeni. V podeželskem kontekstu ima kultura še posebno težo. Majhne skupnosti imajo pogosto močne tradicije, dolgotrajne odnose in neformalne hierarhije. Te lahko ustvarjajo občutek povezanosti, vendar lahko tudi nenamerno izključujejo tiste, ki so novi, drugačni ali manj povezani, ter tako utrjujejo obstoječe hierarhije ali odpor do novih perspektiv.

V takšnih okoljih je zaupanje ključno. Mladi se lahko obotavljajo vključiti, če so pretekle izkušnje pokazale, da njihov prispevek ne prinese sprememb. **Zaupanje se gradi, ko organizacije komunicirajo transparentno, delujejo dosledno, pojasnjujejo načine sprejemanja odločitev, izpolnjujejo svoje zaveze in vidno vključujejo prispevke mladih v končne rezultate.**

Enako pomembna je psihološka varnost. V tesno povezanih skupnostih je lahko izražanje nekonvencionalnih idej ali izzivanje ustaljenih norm tvegano, zato mora **vkjučujoča kultura spodbujati spoštljivo komunikacijo in jasno zavzemati stališče proti diskriminaciji.** Rasizem, seksizem, ableizem, homofobija, verska nestrpnost in druge oblike predsodkov je treba obravnavati hitro in dosledno. Ničelna toleranca ne pomeni, da vsaka kršitev vodi v takojšnjo izključitev, temveč da diskriminatorno vedenje nikoli ni prezrto, zmanjševano ali normalizirano. Namesto tega se odziva z vzpostavljenimi mehanizmi za prijavo, zgodnjim ukrepanjem in smiselno podporo prizadetim. Vodje in facilitatorji imajo ključno vlogo pri zglednem ravnanju in ustvarjanju okolja, kjer se posmeh, izključevanje in pristranskost ne tolerirajo, temveč aktivno naslavljaajo.

Ustvarjanje varnih prostorov in spodbujanje spoštljive komunikacije sta temelj gostoljubne kulture. Varen prostor ne odpravlja nesoglasij, temveč zagotavlja, da se ta odvijajo spoštljivo in brez škode. S spoštljivo komunikacijo postane vključevanje vidno: temelji na vključujočem in primernem jeziku, aktivnem poslušanju, konstruktivni povratni informaciji, zaupnosti in pozornem odzivanju. Vodje in facilitatorji morajo biti pripravljeni posredovati, ko so meje prekoračene, nuditi podporo prizadetim ter uporabljati transparentne prakse moderiranja, zlasti v digitalnih okoljih, kjer se ton lahko hitro napačno razume in kjer se meje lažje zabrišejo. Jasna pravila komunikacije, tako v živo kot na spletu, pomagajo ohranjati spoštljivo sodelovanje ter krepijo kulturo varnosti in odgovornosti.

Pomembno je tudi zavedanje o duševnem zdravju. Mladi na podeželju se lahko soočajo z izolacijo, omejenim dostopom do storitev ali ekonomskimi pritiski, ki vplivajo na njihovo dobrobit. Participacija ne more uspevati, če se mladi počutijo čustveno preobremenjene. Organizacije lahko ustvarjajo podporno okolje z normalizacijo pogovorov o dobrem počutju, ponujanjem fleksibilnih oblik sodelovanja ter priznavanjem, da je včasih potreben tudi začasen umik. Čeprav mladinske organizacije ne nadomeščajo strokovnih služb, lahko pomembno prispevajo k kulturi medsebojne skrbi.

Ti kulturni temelji omogočajo, da vključevanje postane operativno, participacija pa trajnostna, kar vodi v večje občutke lastništva in povezanosti. Ko sta zaupanje in varnost vzpostavljena, lahko organizacije načela prevedejo v konkretne prakse za širjenje participacije in krepitev vključevanja.

Vključenost v praksi: dostop, zastopanost in pripadnost

Z vzpostavljeno močno kulturno podlago postane vključevanje oprijemljivo skozi konkretna organizacijska dejanja.

Komunikacija je pogosto prvi korak. Jasno izražanje, izrecne izjave, ki pozdravljajo raznolika ozadja in potrebe, ter dostopne kontaktne točke sporočajo odprtost. Strategije doseganja ne bi smele temeljiti le na digitalnih platformah, saj se nekateri mladi na podeželju soočajo z digitalno izključenostjo; sodelovanje s šolami, lokalnimi društvi in skupnostjo povečuje doseg.

Dostopnost zahteva predvidevanje različnih potreb, namesto da se odzivamo šele, ko se pojavijo izzivi. Prijavni obrazci lahko vključujejo odprta vprašanja o potrebah glede dostopnosti, s čimer sporočajo, da so različne potrebe običajne in pričakovane. Te potrebe lahko vključujejo dostop brez ovir, tolmačenje v znakovni jezik, prehranske zahteve, tihe prostore, prostore za molitev, podporo pri prevozu ali prilagodljiv urnik. Ohranjanje odprte komunikacije pred, med in po dejavnostih zagotavlja, da se potrebe lahko prilagajajo glede na spreminjajoče se okoliščine.

Pomembna je tudi **zastopanost**. Raznolike načrtovalne ekipe lažje prepoznajo morebitne spreglede in oblikujejo vključujoče aktivnosti. Pri delu s specifičnimi skupnostmi vključevanje njihovih članov v načrtovanje in izvedbo povečuje relevantnost. Partnerstva z lokalnimi organizacijami, šolami, društvi ali kulturnimi skupinami lahko okrepijo doseg in verodostojnost.

Nekateri mladi potrebujejo dodatno podporo za vključitev in ohranjanje sodelovanja. To lahko vključuje mentorstvo, sisteme medvrstniške podpore, finančno pomoč ali postopne poti v vodstvene vloge. Prilagodljivi modeli sodelovanja, kot so hibridna srečanja ali modularna vključenost, omogočajo prilagajanje različnim obveznostim in zmožnostim.

Posebno pozornost si zasluži **digitalna vključenost**. Spletni prostori lahko razširijo dostop, vendar prinašajo tudi nova tveganja. Jasna pričakovanja glede spoštljive komunikacije, odzivnih časov, zasebnosti in moderiranja pomagajo ohraniti varno in obvladljivo digitalno okolje. Organizacije se morajo zavedati, da lahko stalna digitalna dosegljivost ustvarja pritisk namesto vključevanja (6).

V praksi vključevanje pomeni, da so dostop, zastopanost in občutek pripadnosti sistematično naslovljeni, tako da sodelovanje ni omejeno le na najbolj samozavestne ali najbolj povezane posameznike..

Sodelovanje v praksi: moč, strukture in vodenje mladih

Iče vključevanje zagotavlja, da mladi lahko vstopijo v organizacijo in v njej ostanejo, participacija določa, ali jo lahko tudi sooblikujejo. Organizacije bi morale redno ocenjevati, kje se njihove prakse nahajajo na spektru participacije od obveščanja do odločanja, ki ga vodijo mladi ter prepoznati, kje je mogoče odgovornost v večji meri deliti.

Transparentno upravljanje je temeljnega pomena. Člani morajo razumeti cilje organizacije, poti do vodstvenih vlog in način sprejemanja odločitev. Ko so informacije dostopne in razumljive, se lahko mladi vključujejo bolj samozavestno in kritično.

Jasni kanali za podajanje mnenj, kot so mladinski sveti, delovne skupine, posvetovalni odbori, odprti forumi ali strukturirana posvetovanja, krepijo skupno lastništvo. Oblika je manj pomembna kot dejstvo, da prispevki vidno vplivajo na odločitve.

Razvoj vodenja podpira trajnost. Mladi, ki želijo prevzeti večjo odgovornost, imajo koristi od mentorstva, medvrstniškega učenja in postopnega povečevanja odgovornosti. Pri tem lahko reflektivni procesi, kot so evalvacijska srečanja in povratne informacije, pomagajo nastajajočim vodjem oceniti svoj razvoj in prepoznati nadaljnja področja rasti.

Interaktivne aktivnosti lahko obogatijo sprejemanje odločitev. Sodelovalne delavnice, »world café«, simulacije, participativno proračunanje, hackathoni in skupne strateške razprave priznavajo, da mladi že imajo znanje in izkušnje iz vsakdanjega življenja. **Te metode preusmerjajo srečanja iz podajanja informacij v skupno reševanje problemov.** Pri tem imajo moderatorji ključno vlogo: vzpostaviti morajo ravnovesje med strukturo in odprtostjo, zagotoviti enakovredne možnosti za izražanje ter preprečiti, da bi prevladujoči glasovi zasenčili druge.

Nazadnje sodelovanje presega notranje upravljanje. Mladinske organizacije na podeželju lahko **podpirajo mlade pri vključevanju v delo lokalnih oblasti**, nacionalnih mladinskih svetov in širših državljskih procesov. **Zagovorništvo in zastopanje** krepi glas podeželskih mladih v širših političnih razpravah ter utrjuje povezavo med lokalnim sodelovanjem in sistemskimi spremembami (7).

Kadar se moč izvaja pregledno in odgovorno, mladi postanejo opolnomočeni soustvarjalci, ne le udeleženci.

4

Primeri iz mladinskih organizacij na podeželju po Evropi

Po vsej Evropi številni primeri kažejo na vključujoče in participativne prakse v mladinskih organizacijah na podeželju.

Ti primeri kažejo, da imajo lahko vključujoče in participativne prakse različne oblike. Skupno jim je zavezanost k skupnemu sprejemanju odločitev, zastopnosti, dostopnosti in trajnemu vključevanju.

- LandboUngdom je izvedla ankete med mladimi in člani, da bi identificirala kakovost življenja mladih na podeželju ter okrepila zagovorništvo na podlagi dokazov.
- Umbrella uporablja orodja za gamifikacijo, da je sodelovanje bolj dostopno in privlačno, hkrati pa ohranja mladinske odbore in skupščine za odločanje.
- Bund der Deutschen Landjugend (BDL) organizira letne parlamentarne večere v formatu World Café, kar omogoča dialog s politiki na enakopravni osnovi.
- Young Farmers Clubs of Ulster je zagnal kampanjo “Cuppa & a Catch Up” za krepitev dobrega počutja skupnosti in spodbujanje smiselnih pogovorov.
- Latvian 4H’s na letnih refleksijskih in načrtovalnih srečanjih združuje člane odborov, osebje in prostovoljce v skupnih evalvacijskih procesih, kar krepi občutek lastništva in sodelovanja.
- Estonian 4H vključuje mlade v delavnice, “hackathone” in posvetovalne odbore na nacionalni in lokalni ravni, vključno z razpravami o duševnem zdravju na podeželju.
- Landjugend Österreich’s s svojo iniciativo “Tat.Ort Jugend” mobilizira tisoče mladih v skupnostno usmerjenih projektih, ki odgovarjajo na lokalne potrebe, medtem ko strukturirano zastopstvo v nacionalnih mladinskih svetih zagotavlja, da glasovi mladih s podeželja vplivajo na politike.
- The Youth Development Center of Armenia neposredno vključuje mlade s podeželja v načrtovanje in vloge pri odločanju, kar spodbuja občutek lastništva in relevantnost.

Zaključki

Postati vključujoča in participativna mladinska organizacija na podeželju je stalno potovanje, ne enkratni dosežek. Zahteva soočanje s **strukturnimi ovirami**, gojenje **zaupanja in psihološke varnosti ter zagotavljanje, da imajo mladi resničen vpliv**. Z vgradnjo vključujočih vrednot v vsakodnevno prakso in ustvarjanjem resničnih priložnosti, da mladi sooblikujejo odločitve, organizacije podpirajo mladinsko vodenje, gradijo kohezijo skupnosti in prispevajo k trajnostni prihodnosti podeželja.

Vključevanje in participacija sta strateška temelja, ki določata, ali mladinske organizacije na podeželju ostajajo relevantne, zastopajoče in sposobne soustvarjati odporne skupnosti.

Pogodba o dodelitvi sredstev št. 101185214.

Pravna izjava: Mnenja in stališča, izražena v tem gradivu, so izključno stališča avtorjev in ne odražajo nujno mnenja Evropske unije ali Izvršne agencije za izobraževanje in kulturo (EACEA). Evropska unija ali EACEA za njih ne moreta prevzeti odgovornosti.

Avtorske pravice © Rural Youth Europe

Ponovna uporaba vsebine tega gradiva je dovoljena ob navedbi vira.

Februar 2026

Prevod v slovenščino: Zveza slovenske podeželske mladine (ZSPM), marec 2026

Co-funded by
the European Union

Rural
Youth
Forward

Rural
youth
europe

LABA*
RDAL

ZSPM
zveza slovenske
podeželske mladine

